خۆپەرستی دەسەڵاتی سیاسی کوردستان … جیهاد محەمەد

هیچ بوونەوەرێک لەم سەر ڕووی زەمینە هێندەی مرۆڤ خۆپەرست نیە.
وا پێدەچێت مەسەلەی خۆپەرستی تا ئاستێک سروشتی بێت لە مرۆڤدا و هەندێ خەسڵەتێکی خراپ و ناشیرین نەبێت، ئەگەر وا لێکماندایەوە کە خۆپەرستی بە خۆپاراستنە، بە خۆژیاندنە، بە بەرگریکردنە لە منداڵ و نەوە و جگەرگۆشەکان، بە پاشەکەوتکردنە بۆ ڕۆژانی تەنگانە.
واش پێدەچێت ئەم خسڵەتە، خەسڵەتێکی خۆرسکی بێت لە مرۆڤ و هەرچ بوونەوەرێکی تردا، کەواتە تا ئێرە ئاساییە و دەبێت بە ئاسایی وەربگیرێت. بەڵام کاتێک ئەم خۆپەرستییە بە جۆرێک شڵەش دەبێتەوە بە ناو ناخ و عەقڵ و بیرکردنەوەی مرۆڤدا، کە لە بچووکترین هەڵسوکەوتیدا بە ئەوەی بە خۆی بزانێت دەردەکەوێت، بۆ نموونە لە کاتی دەستبردن بۆ نانخواردن، دەستبردن بۆ ئەو میوە و سەوزە و خۆراکەی کە لە بەردەمیدایە، هێندە نەوسنانە و خۆپەرستانە دەستی بۆ دەبات، ئەگەر بە وردی چاودێری بکەیت وا دەزانیت کە هەرچی لە بەردەمیدایە لە ئان و ساتێکدا دەیماشێتەوە، بۆیە ئەگەر جگەرگۆشەکەی خۆشی بە تەنیشتییەوە بێت بیری ناکەوێتەوە، یان دوای یەک دوو پاروو ئنجا بیری دەکەوێتەوە. ئەم حاڵەتە بە تایبەتی لە کاتی خواردنە بە تام و بە چێژەکاندا دەردەکەوێت. ئیتر لێرەوە ئەم خەسڵەتە دەبێت بە خەسڵەتێکی ناشیرن و دزێو و نا ئاسایی.

خۆپەرستی ئەگەر بەری پێنەگیرێت و تەشەنە بکات ئەوە زۆر جار بە ئەوەی بە خۆمان بزانین و بە ئەوەی بە وردی بیرمان لێکردبێتەوە، یەکێکە لە سەرچاوە سەرەکییەکانی ململانێ و پێکدادان و شەڕ و شۆڕ، جا ئەو ململانێ و پێکدادان و شەڕ و شۆڕە، ئەگەر لە نێوان دوو کەسدا، یان چەند کەس و چەند خێزانێکدا، یان لە نێوان تاقم و دەستەو گروپەکاندا، یان لە نێوان ئەم دەوڵەت و ئەو دەوڵەتدا بێت، ئەوە قەوارە و گەورەیی بە گەورەی خۆی دەردەکەوێت، ئەمەش سەرچاوەکە ناگۆڕێت، بەڵکو ئەم سەرچاوەیە بە گەورەی بچووکی و گەورەیی قەوارەکەی میکانیزمەکانی و ڕەهەندەکانی کەم و زۆر و بچووک و گەورە دەبن و دەردەکەون، هەتا خۆپەرستیی و چاوچنۆکییەکە گەورەتر بێت ڕەهەندگلەکی دیکە وەردەگرێت و لە خوێندنەوەیدا ڕەنگە بە خەسڵەت و کردەوەی دیکە لە قەڵەم بدرێت، بەڵام لە بنەڕەتدا هەر خۆپەرستییە.

ترسناکی ئەم سەرچاوەیە بە گوێرەی کەمی و بچووکی و گەورەیی دەگۆڕدرێت، هەتا خۆپەرستییەکە زیاتر و گەورەتر بێت زیاتر ترسناکتر دەبێت.

خۆپەرستی بێ ویژدانی دروستدەکات، ئەخلاقی کۆمەڵایەتی و سیاسیی لاواز دەکات، خەسڵەتە مرۆییەکان ورد ورد دەهاڕێت و دەسڕێتەوە، خۆشەویستی لە نێو تاکەکاندا دەسڕێتەوە، لە جێگەی خۆشەویستی ئەخۆی ئەخۆی هەرکەس بە خۆی دروستدەکات، زۆر جار ئەم خەسڵەتە دزێوە مرۆڤ دەگەیەنێتە ئەو بیرکردنەوە چاوچنۆکییەی کە وارەفتار دەکات: "ئەوەی خۆم بە خۆم ئەوەی تۆش دەخۆم".

هۆکار و فاکتەرێکی بنەڕەتی بۆ لابردن یان ڕێگەگرتن لە گەورەبوونی خۆپەرستی، خودی خێزانەکان خۆیانن، لە ناو خیزانەکاندا ئەگەر پەروەردەیەکی زانستیانە و عەقڵانییانە و دیموکراتیانە هەبێت بۆ کۆرپەکان هەر لە تەمەنی یەک سالییەوە تا تەمەنی شەش ساڵی ئەوە بێگومانی خۆپەرستی کەم دەکاتەوە. فەیلەسوف و بیرمەند بەرتراند ڕەسڵ دەڵێت: "منداڵ لە تەمەنی یەکسالییەوە تا تەمەنی شەش ساڵی، ئەوەندە شت فێر دەبێت کە بە درێژایی تەمەنی ئەوە فێر نابێت" کەواتە ئەم فێربوون و ڕاهات و پەروردەیەی تەمەنی منداڵی دەبێت بە بناغەیەکی پتەو بۆ گەورە بوون.

هۆکار و فاکتەری دووەم، بۆ کەمکردنەوە و لابردنی خۆپەرستی، پەروەردە و سیستمی پەروەردە و فێربوونە، پەروەردە و سیستمی پەروەردە ئەگەر لەسەر بنەمایەکی مرۆڤدۆستی و خۆشەویستی و دیالۆگ و دیموکراتی دامەزرابێت، ئەوە بە دڵنیاییەوە فاکتەر و هۆکارێکی گرنگ و سەرەکییە بۆ نەهێشتنی خۆپەرستی، یان گەورەنەبوونی خۆپەرستی لە مرۆڤەکاندا.

فاکتەر و هۆکارێکی سێیەم، کە خۆپەرستی بسڕێتەوە لای مرۆڤەکان، مسۆگەرکردنی ژیانێکی بەختەوەر و دادپەروەر و یەکسانە لە لایەن حوکمڕانەکانەوە کە ڕێکخستنی ژیانی تاک و کۆمەڵگەیان لەسەر شانە و ئەرکیانە. هەڵبەت بۆ ئەمەش ئەبێت دەسەڵاتی سیاسی و حوکمڕانەکان بە ڕاستی لە خودی گەل و خەڵک خۆیەوە بێت و بە دڵ هەڵیانبژاردبێتن و متمانە و بڕوای تەواو لە نێوانیاندا هەبێت.

ترسناکترین خۆپەرستی، خۆپەرستی حاکم و حوکمڕانەکان و دەسەڵاتە سیاسییەکانە، چونکە دەسەڵاتی سیاسیی وحوکمڕانەکان بۆ ئەوە هاتوونەتە بەرهەم کە ژیانی تاک و کۆمەڵگە ڕێکبخەن، کاتێک دەسەڵاتێکی سیاسی – لە وێنەی دەسەڵاتی سیاسیی ئێستای کوردستان – خۆپەرست دەبن، ئیتر زوڵم و ستەم دروستدەکەن و دەربەستی ژیانی

گشتی خەڵک نایەن. خۆپەرستییەکەیان پاڵیان پێوە دەنێت هەرچی ستەمە بیکەن لە پێناوی دزین و تاڵانی سەروەت و سامانی خەڵکدا. لەرێشەوە نادادپەروەری و نایەکسانی و نابەرابەری و چەوسانەوە بە جۆرێک دروست دەبێت، کە چەندین زیندانی سیاسیی و کۆمەڵایەتی دروستدەکەن بە ئەوانەی هەڵدەگەڕێنەوە لێیان، یان بە ئەوانەی کە لە تاو بێدەرەتانی و نەبوونی و هەژاری کاری نەشیاوی وەک دزی و کوشتن و پەلامار و هێڕش بۆ سەر کەسان و خێزانەکانی تر دروست دەکەن، دەسەڵاتی سیاسی و حاکم و حوکمڕانەکان کە خۆپەرستبوون بە سەڕمینەوە گوێ نادەن بە هیچ بەها و ئەخلاقێکی سیاسی و کۆمەڵایەتی، خوێنی خەڵک دەڕێژن لەسەر بچوکترین هەڵگەڕانەوە، لەسەر بچووکترین ناڕەزایەتی و ڕەخنەگرتن.
دەسەڵاتی خۆپەرست چەند ترسنۆکە هێندەش دڕندەیە، چونکە دڕندەییەکەی لە ترسنۆکییەوەیەتی، ترسنۆکییەکەشی لە ترسی لە دەستدانی دەسەڵاتەکەیەوەتی، لە دەستدانی دەسەڵاتەکەشی لە خۆپەرستییەوەتی.

ئەوە تەماشاکەن، کاتێک دەسەڵاتی سیاسیی و حیزبە حوکمڕانەکانی وەک پارتی و یەکێتی لە شاخدا بوون بە ناوی شۆڕشەوە، چەند خۆپەرستیش بووبێتن زۆر خۆپەرستییەکەیان دەرنەدەکەوت، چەند ترسنۆکیش بووبێتن ترسنۆکییەکەیان دەرنەدەکەوت، دیارە بە هۆکاری ئەوەی سەروەت و سامانێکی گەورەیان لە بەردەستدا نەبوو تا ترسنۆکانە و دڕندانە بیخۆن و بەرگری لێ بکەن. بەڵام کاتێک بوون بە حکومڕان و سەروەت و سامانی کوردستان کەوتە بەردەستیان بوون بەو دز و جەردەیەی کە هیچ ئەخلاقێکی سیاسی و کۆمەڵایەتی و بەهای مرۆڤبوونیان تێدا نەماوە.
ئەم دەسەڵاتە سیاسییە خۆپەرستە، درۆزن و ساختەچێتی گەورەش دەکەن لە پێناوی مانەوەیاندا. کارێکیان کردووە کە کۆمەڵگە و ژیانی ئاسایی خەڵکیان شێواندووە.
ئەم دەسەڵاتە سیاسییە دزێو و خۆپەرستە، دوا کارت کە لەمەڕدا بە دەستیانەوەیە کارتی ڕیفراندەم و دامەزراندنی دەوڵەتە. کە بە ئاشکرا یاریی و مەرامە سیاسییەکانی ئەو دیوی ئەم دروشمە و بانگهێشتە ڕازاوە و جوانانەیان دیارە، مەگەر لای ئەوانە دیار و ئاشکرا نەبێت کە بوون بە کۆیلە و شایەر بە ئەم دەسەڵاتە ستەمکار و خۆپەرستە.

جیهاد محەمەد/ سلێمانی